

HISTORISCHE KLASSIEKERS TRANSCRIPTIE AFLEVERING 6 LUCRETIA WILHELMINA VAN MERKEN

We schuiven een heel stuk door in de tijd. Niet dat er ondertussen geen vrouwen meer schrijven, maar tegen de helft van de achttiende eeuw is er een explosie van vrouwelijke auteurs. U moet zich voorstellen Nederland was één lang bureau dat doorliep van Maastricht naar Dokkum. Iedereen schreef en vernieuwde. Iedereen had een mening, dus vrouwen ook.

Tegelijkertijd stond Nederland op de drempel van een democratie en vonden er overal revoluties plaats. In deze podcast horen we hoe de politiek in het werk van Lucretia Wilhelmina van Merken sijpelde. De opvoering van haar toneelstuk *Jacob Simons zoon De Rijck* was een groot succes, vergelijkbaar met een optreden van een popster nu. Aan het einde van de achttiende eeuw was Van Merken zonder twijfel de bekendste vrouwelijke auteur van Nederland.

Ze is geboren in 1721 in Amsterdam. Haar moeder wakkerde het vuurtje aan, waardoor ze op 24-jarige leeftijd al debuteerde met haar eerste toneelstuk *Het Nut der tegenspoeden*, een leerdicht over verdriet maakt haar in 1762 op slag beroemd. Meet zinnen als:

O drukgenoten van uw liefste wens gescheiden.

Ik wijd u deze zang tot stilling van uw pijn

Leert met mij in de ramp niet ongelukkig zijn.

Ja dames en heren, welkom in de Verlichting, de emotie spreekt tot u. Welnu, iedere aflevering hertaald, een auteur tien pagina's van het historische origineel, te lezen op de website van Fixdit. Deze keer is dat Babs Gons, schrijver, dichter en performer. Samen met haar en met historicus Imre Bessanger vragen we ons af wat Van Merkens werk nou zo bijzonder maakt en waarom er nog steeds geen park naar haar vernoemd is.

Naast mij Babs Gons, welkom Babs.

Babs Gons

Dank je.

Fleur Speet

Ook hier. Imre Bessanger, conservator bij het Zaans Museum en artistiek leider van theater Kwast, dat met het project 'Vondel was een vrouw' toneelstukken van vrouwelijke auteurs op de planken bracht, waaronder het zojuist genoemde *Jacob Simonszoon De Rijcke*. Welkom Imre.

Imre Besanger

Dank je wel.

Fleur

Babs. Ik begin met jou. Kende je het werk van Van Merken al?

Babs

Nee, nee. Ik zou graag ja willen zeggen, maar nee, dit was voor mij helemaal nieuw, ja.

Fleur

En wat vond je ervan toen je het voor het eerst las?

Babs

Ja, heel veelzijdig, Heel verschillend ook. Het leerdicht 'Het nut tegenspoeden', waar je het net over had, ja, sprak me heel erg aan omdat dat, ja misschien ook dat dat iets is wat ik ook een beetje in mijn werk probeer te doen - dingen om te keren, niet alles je naar beneden te laten trekken. Dat doet zij heel mooi hier. Het is een hele andere toon misschien weer dan een aantal van haar toneelstukken. Ja, ze is ontzettend bevlogen, geëngageerd. Ze houdt niet van onrecht. Ze is hartstikke woke. Ik vind het heel mooi hoe zij, ja die politiek en de poëzie samen laat komen, zich heel erg druk maakte. Ook denk ik echt heel erg het geloof had dat ze iets kon veranderen door te schrijven. En ik denk dat je dat nodig hebt als schrijver, ik denk dat ik dat nodig heb als schrijver. Dat je toch denkt dat je, ja, iets kan veranderen, wat dan ook. Dat trof me heel erg in haar werk, ja.

Fleur

We gaan ze dadelijk op 'Het nut' verder.

Babs

Ja.

Fleur

Imre, met Theater Kwast voerde jij *De Rijcke* opnieuw op. Waarom juist dat stuk?

Imre

Omdat het iconisch is. De schouwburg in Amsterdam zat altijd op de Keizersgracht. Dat ding is in 1638 geopend door Vondel en is in de jaren zeventig van de achttiende eeuw roemloos in vlammen opgegaan. Dan wordt er een nieuwe schouwburg gebouwd op het Leidseplein. En wie wordt er benaderd om dat openingsstuk te schrijven? Lucretia. En dat is het stuk *Jacob Simonszoon De Ryck*.

En toen ik daar achter kwam, toen dacht ik: in die hele schouwburg heb je op de balkons heb je al die namen die Bredero en Hooft en Van Lennep. Van Merken staat daar niet tussen. En dan denk ik: hoe is het mogelijk dat degene die het theater eigenlijk naar het Leidseplein heeft gebracht, daar geen plek heeft? En ik merk altijd dat er bij mij dan een soort verontwaardiging opkomt dat zo iemand vergeten is. Dus vervolgens ben ik dieper in haar persoon gaan duiken en gaan zoeken van wat weten we dan van haar en dan zie je dat ze echt, **zij is de koningin van het theater**, van zeg maar de jaren zeventig van de achttiende eeuw. En nou, zo'n beetje rond 1850 wordt ze zo'n beetje voor het laatst opgevoerd en dan

verdwijnt ze onder het tapijt en dan merk je gewoon: het past niet in de negentiende eeuwse canon dat vrouwen zo'n prominente rol hebben. Ja, dan gaan mijn handen jeuken om daar iets mee te doen.

Het was eigenlijk de eerste keer dat ik met de achttiende eeuw aan de haal ging. We waren heel erg met Theater Kwast op de zeventiende eeuw gefocust geweest. Na al die stukken die we gespeeld hadden, dacht ik, maar, we hebben alleen maar mannen gespeeld en dat zag ik pas na dertig stukken, hè. Dat vond ik ook heel erg van mezelf. En dan denk je: maar waar zijn die vrouwen, zijn ze er niet? En dan ga je zoeken en zijn ze er natuurlijk wel. En dan staat het schaamrood je op de kaken. Dit hier, hier moet - dit moet ik rechtzetten. Zo is eigenlijk 'Vondel was een vrouw' geboren. Helemaal toen ik erachter kwam, ja, de achttiende-eeuwse Vondel is Lucretia van Merken. Alleen die naam, Lucretia van Merken, dat zegt natuurlijk niemand en dus is het spel een beetje om dan een mannelijke icoon naar voren te drukken en te zeggen: hé, zet het even helemaal op z'n kop.

Fleur

Alleen met die titel, 'Vondel was een vrouw', eh maak je Lucretia Wilhelmina van Merken natuurlijk niet groter.

Imre

Nee, nee, nee en daar vecht ik dan ook wel mee. Omdat je denkt: dan stel ik toch weer een norm he, een man als norm om vervolgens te zeggen: kijk, die vrouw is net zo goed. Ik denk wel eens soms moet je jezelf een beetje overschreeuwen om het weer in balans te krijgen. En dat is volgens mij een beetje waar we af en toe in zitten. Natuurlijkerwijs moet zij gewoon in die canon. Moeten al deze vrouwen in de canon. Maar het kost tijd om mensen daarvan te doordringen en daar moet je dus eerst hard aan de poort rammelen en dat mannelijke icoon ook een beetje misbruiken om te zeggen: hé, maar er is veel meer aan de hand, dus ik ben het met je eens.

Fleur

Haar doel was eigenlijk om niet anders dan aan brave lieden tot nut te kunnen strekken door haar arbeid, dat schreef ze in een brief. Babs, jij hebt een stukje van *Het beleg der stad Leiden* uit 1774 hertaald. Kun je een beetje aangeven waar dat treurspel over gaat?

Babs

Ja, het gaat over de laatste dagen voordat de stad Leiden terugveroverd wordt op de Spanjaarden. Dat wordt nu het Leids Ontzet genoemd. Dat wordt altijd gevierd op 3 oktober. In dat stuk hoor je Van der Werff, de burgemeester toentertijd en zijn dochter Elisabeth in gesprek. Het gesprek gaat over de wanhopige situatie op dat moment. Het volk verhongert, is wanhopig op zoek nog naar iets te eten, want de stad wordt eigenlijk doordat ze omsingeld zijn uitgehongerd. En de dochter, die heeft gezien dat er een streek bezig is, zeg maar, een soort val waarin de Spaanse bevelhebber gesmeekt wordt door degene op wie die verliefd is om nog even te wachten met aan te vallen. En die tijd die ze dan krijgen is net genoeg om de stad terug te veroveren.

Fleur

Zou jij de eerste scene van het vierde bedrijf willen voordragen?

Babs

Oh, ik sterf van angst.

Hoe lang zal het nog duren voor de rebellen Khartoem bereiken?

Papa, waar ben je? Ga je het wel redden?

Ze kunnen elk moment de stad bestormen.

Fleur

Khartoum? Het ging toch over Leiden?

Babs

Ja. Nou ja, het ging dus eigenlijk over een moderne hertaling maken. Wat ik heb gedaan is het beleg van Leiden, het beleg van Khartoem gemaakt, de slag om Khartoum, de burgeroorlog die in 2023 gestart is in Soedan sinds de val van Bashir, dictator heel lang geweest. En het is een machtsstrijd tussen het staatsleger en rebellenleger. En sinds die tijd is het eigenlijk de grootste humanitaire crisis op de wereld. Er zijn geloof ik iets van 13 miljoen mensen al op de vlucht geslagen. Er zijn heel veel mensen naar Egypte. De stad is helemaal verwoest. Het is niet dat het er ontzettend op leek, maar toch kon ik die slag om Khartoum eigenlijk op dat beleg van Leiden leggen, met de dichtelijke vrijheid. Het gaat hier ook om twee rivaliserende groepen dat eigenlijk de hele stad ook weer met dezelfde gevolgen... De stad hongert uit, mensen proberen wanhopig te vluchten, dan gebeurt er eigenlijk ook binnen vierentwintig uur of een paar dagen, gebeurt er heel veel. Dus ik heb dat in de moderne tijd gezet.

Fleur

Het had ook Gaza kunnen zijn of Marieopol.

Babs

Het had Gaza kunnen zijn of Congo.

Fleur

En waarom ...

Babs

... En dat vond ik ook wel, het wordt ook wel de verzwegen oorlog genoemd. Alles om wat meer zichtbaarheid op bepaalde grote crises te zetten. Ik vind het ook belangrijk, vind dat bespreekbaar moet worden - en ik denk dat Lucretia van Merken deed dit ook. Die maakte inzichtelijk waar we onze aandacht ook naar toe moeten brengen. En ik vind wat er gewoon heel vaak gebeurt is dat er ja, we willen dan op één of twee plekken focussen - Oekraïne, Gaza - maar ondertussen staan er zoveel gebieden in brand en ik vind echt... Ik ben zelf in Soedan geweest, misschien speelt dat ook mee. Ik ben in 2019 op een festival

geweest, 2018 moet ik zeggen, want in 2019 ging het al mis weer. Het was eigenlijk de enige periode in de afgelopen eeuw dat er in Soedan een soort openheid was. Het heette ook Open Soedan. Het was feest voor jonge mensen daar ook. Er was, er was cultuur, er was kunst. Dat werd middenin de woestijn gevierd. En daarna begon ja eigenlijk het verval. Het heeft nooit meer kunnen plaatsvinden en alle mensen die ik toen heb leren kennen hebben moeten vluchten. Dus ik had daar ook wel een beetje een band mee en ik wilde gewoon ja, dit ook de aandacht hier op vestigen.

Zij daagde mij ook wel uit omdat zij gewoon heel erg bewust was van alles wat er op dat moment in de wereld speelde. Ik bedoel, ze heeft het over Leiden, maar volgens mij - ook in haar brieven - ze kijkt ook naar de Inca, naar wat er in Amerika gebeurt. Ze kijkt natuurlijk ook wat er in Engeland is gebeurd met de negendagen-koningin. Haar beeld was heel breed op de wereld. Dus ik dacht nou waar zou zij zich misschien nu druk om maken en heb daar een keuze uit gemaakt.

Fleur

Ja mooi. Ik ben inmiddels ook wel nieuwsgierig geworden naar het origineel. Imre, zou jij ditzelfde stukje kunnen voordragen uit die fantastische- is het een eerste druk?

Imre

Ja, dit is *De verzamelde werken* van Lucretia, is een mooie achttiende eeuwse... Kijk, hier, er zitten ook allemaal mooie plaatjes in.

Babs

Ja, prachtig.

Fleur

Van alle historische figuren.

Imre

Van alle historische figuren, die heeft ze er bij laten drukken. En dan spreekt de dochter van burgemeester Van de Werf, die spreekt, Elisabeth:

Heeft u ook dodelijke angst? Hoe lang zal uw woede duren?

Mijn vader toeft gij nog op Leidens zwakke muren.

De dag is lang gedaald. Ik voel van ogenblik tot ogenblik

mijn ziel ten prooi aan een grote schrik.

Ik hoor een schelle storm.

Fleur

Ja ja ja.

Imre

Bulderen en goed, dan kan ik eindeloos doorgaan.

Fleur

Ja, dat is natuurlijk ook je vak. Maar wat valt je op Imre, wat doet Van Merken hier?

Imre

Wat ze probeert is emotie oproepen. Wat ze bijvoorbeeld doet, Magdalene Moons haalt ze de stad in. Die is nooit in de stad geweest, die zat in Den Haag. Maar ze moet binnen de regels van het theater en je mag niet naar een andere plek. Het moet binnen 24 uur, haalt ze dus een personage uit die hele episode van die opstand en geeft ze een centrale rol.

En vervolgens trekt ze alles uit de kast om mensen te raken. En het leuke is, als je haar brieven leest, dan lees je ook dat dat lukt. **Dat mensen echt huilend bij dit soort stukken in de zaal...** Dat kan je je nu bijna niet voorstellen, dat er zoveel emotie loskomt. Dat is fascinerend en dat was dus omdat ze een nieuwe nieuwe taal gebruikt. Ze pakt een nieuwe...

Fleur

Ja want dat werd daarvoor, werd er nog niet zo emotioneel?

Imre

Nee, Kijk nou naar zeventiende eeuwers, die zijn veel meer gericht op spektakel en en dan heb je wel het Spaans theater, maar dat is dan weer zo'n hyperbool, dat voelt als een andere wereld. En zij proberen het juist wat invoelbaarder te maken en ze nodigt eigen publiek uit, voel mee met deze personages en daarin verschilt het echt van wat je daarvoor ziet,

Babs

Ja, want wat ook misschien wel mooi is wat jij aanduidt is dat zij met die dichtelijke vrijheid probeerde ook wat dingen recht te zetten. En dat is natuurlijk wat wij ook altijd doen. En je zei in het begin van we hebben het over vergeten vrouwen, maar ik denk: het zijn vooral verzwegen vrouwen. Dus ook al is Magdalena Moons misschien nooit in de stad geweest, zij probeert wel weer iets recht te zetten dat er vrouwen betrokken waren hierbij, want er zijn altijd vrouwen betrokken bij alles geweest. En dat vind ik eigenlijk wel mooi, want dat mag zij, doet zij, kan zij en hebben we ook nodig.

Imre

Ja en wat ik wel interessant vind dat als je kijkt naar titelblad: daar staat de burgemeester op. Die zegt: 'eet mij dan maar op als jullie honger hebben' en daarmee suggereert ze dat hij de hoofdpersoon is. Maar dat is hij helemaal niet. Het stuk draait echt om zijn dochter die de emoties van de stad vertolkt en die Magdalena Moons die uiteindelijk door haar list de stad redt. Dus ze plaatst ze volledig center stage.

Fleur

Waarom heeft ze dan toch die Van der Werf voorop gezet? Die burgemeester?

Imre

Omdat ze in een mannenwereld leefde. Dus ze, ze haalt een trucje met je uit. Ze hangt wel de heersende moraalfilosofie over de plaats van de vrouw in de samenleving aan, maar daar houdt zich niet aan en daar morrelt ze enorm aan en dat is heel erg prettig om te lezen.

Fleur

Nou, dat is niet nieuw toch?

Babs

Misschien verhoogt het de geloofwaardigheid, ook door een historische figuur te nemen daar dan zeg maar haar vrijheid op los te laten, Toch?

Imre

Wat ik wel aardig vind, is dat men heel lang dacht dat die Moons, dat dat een soort fictief verzinsel was. Maar in 2007 is toch ontdekt dat zij daadwerkelijk getrouwd is geweest met Valdez. Dus er zit misschien ook nog wel meer waarheid in. En dat vond ik zo leuk aan het voorwoord, zij noemt: ik heb dit en dit gelezen, ik heb me daar en daarin verdiept en ik heb die en die gesproken uit de stad die van hun opa's en oma's hebben gehoord dat. Dus er gaat heel erg gedegen onderzoek aan vooraf voordat zij begint met schrijven. En dan verantwoordt ze nog even: maar dan heb ik wel artistieke keuzes gemaakt.

Fleur

Dus ze zet het echt in en dan met name met die vrouw. En nou was het wel zo dat volgens mij in deze tijd en zelfs al daarvoor veel vrouwelijke personages werden opgevoerd in theater. Toch?

Imre

Je ziet, ja, je ziet iets verschuiven en dat is. Een tijdgenoot van haar, Juliana de Lannoy, doet hetzelfde. En je ziet ze die moederfiguren naar voren schuiven. Dat is wel interessant, want die moederrol wordt heel erg aangedikt. Nu denk je wel eens van ja, waarom? Waarom deden die vrouwen dat? Waarom moet dat moederschap zo naar voren duwen? Terwijl als je leest over vroegmoderne vrouwen die vaak als hun man overleed, dan zetten zij de zaak verder en dan was het de weduwe van. Hadden heel veel vrijheid. En ineens gaan ze heel erg op dat moederschap zitten en dat komt gek genoeg **vanuit een emancipatiebeweging die denkt: als wij als vrouwen dat moederschap claimen, dan hebben we heel veel invloed op de generaties die gaan komen, de machthebbers van de toekomst. En dat werd gezien als een emancipatieslag.** Dat heeft, uiteindelijk heeft zich dat in de negentiende eeuw tegen vrouwen gekeerd, want toen werd gezegd nee, vrouwen horen alleen maar bij dat moederschap. Maar het werd in eerste instantie enorm gepropageerd. En dat zie je ook in dat theater gebeuren. En in dat werk van Van Merken komt zo'n moeder-dochterrelatie komt vaak centraal voor. En hier is het dan een vader-dochterrelatie.

Fleur

Maar ook wel heldinnen?

Imre

Ja. Dan wordt er gekeken naar koninginnen en dat je ziet ook in *Het nut der tegenspoeden*. Daar zit een hele serie heldinnenbrieven achter en dat gaat over grote vrouwen uit de geschiedenis. En daarmee laten ze ook meteen zien van: hé, die zijn er he, even niet vergeten met z'n allen. Elisabeth de Eerste was er ook, dus het is...

Fleur

Ja het grappige is, Johanna Hobijs, waar we ook een aflevering over hebben gehad, die doet dat in zeker opzicht ook, maar die doet dat als een soort verdediging en hier lijkt het meer alsof Van Merken het gewoon presenteert als een feit. In zoverre lijkt er iets veranderd.

Imre

Ik heb ook in haar werk nooit het idee dat ze haar vrouwzijn verdedigt. Maar ja, het is, het is nergens voor haar een ding dat zij een vrouw is, niet de Latijnse School... En ook als je haar brieven leest, het is nergens...

Fleur

Maak eens af, dat ze de Latijnse School?

Imre

Dat ze de Latijnse School ofzo heeft gedaan. Kijk, mannen gingen naar de Latijnse school bijvoorbeeld, en dat werd dan vaak gezien als een achterstand, van als vrouwen in de dichtkunst gingen. Bij Van Merken, je vindt het niet, nee.

Fleur

Nou was ze ook de kleindochter - als ik het goed zeg - van Geeraerd Brandt en Geeraerd Brandt was weer een uhm. Volgens mij een.

Imre

De biograaf van Hooft en Vondel.

Fleur

En hij was met Barlaeus' dochter, toch?

Imre

Ja, ja.

Fleur

En zo maken we het lijntje af.

Imre

Ja. Dus er zit heel veel dichtelijk bloed in. Dat zie je ook in de familie, er werd veel geschreven. Van Merken is van jongs af aan dat allemaal gaan lezen. Met haar vader las ze die klassiekers en dat dat herken je ook in het taalgebruik. Ik kom heel vaak een zinnetje, dat ik denk: o, dat is volgens mij *Gijsbrecht van Amstel*, dat heeft ze heel goed copy-paste heeft ze dat er ingeschoven. Dus er zijn fraseringen die ik herken uit het werk van Vondel, uit... Omdat ze dat gewoon helemaal in de vingers heeft. Alleen zij doet er wel iets anders mee. Zij maakt er een nieuw genre van wat veel emotioneler is en is echt nieuw.

Fleur

Babs, Was jij ook echt in voor: ik ga met emotie aan de slag?

Babs

Ik heb daar niet zo heel bewust bij stil gestaan. Ik denk dat het ook een soort gegeven is. Ja, met emotie... ik bedoel: ja, waar laat je ze anders?

Fleur

Ja, Hoezo eigenlijk? Want. Het is nu dus gewoon om emoties te verwerken in poëzie.

Babs

Ja, ik vind het ook. Ik weet niet zo goed. Ik bedoel, je hebt een beetje emotie, veel emotie. Kijk bijvoorbeeld in het gedicht wat ze heeft geschreven over Johanna Gray Over de de brief de negendagen koningin

Fleur

Maria gaat haar vermoorden he?

Babs

Onthoofden ja, daar zit natuurlijk ook een beetje een soort ja, het heeft een sarcastische ondertoon, kan ik zeggen. Dat is ook een emotie. Het gevaar is als je zegt emotioneel dat dat dan heel erg aangedikt is, dat alles ingevuld is en dat vind ik niet.

Fleur

Nou tegenwoordig zien we emotie toch volgens mij ook altijd als een beetje vrouwelijk waarmee we vrouwen kunnen wegzetten ...

Babs

Precies.

Fleur

... van de hysterische vrouw. En je bent zo emotioneel.

Babs

Ja, daarom ben ik dan zo voorzichtig mee omdat ik gewoon denk: ze schrijft met alles wat ze heeft, kleurt het ook niet te veel in. En het is niet zo dat ik niks meer zelf mijn kan emoties kan oproepen of eh. Kijk, in die dialogen zit natuurlijk gewoon heel veel - misschien bedoel je dat ook met die emotie van oh papa, wat nu toch? Oh, en soms is het hemelsgierend, handen naar de hemel, van wat moeten we nu? De wanhoop is nabij, maar ik heb niet het idee dat dat die volumeknop dan helemaal uit staat. De uitdaging was wel om bijvoorbeeld bij de brief van de negendaagse koningin, dat wat scherper te maken. Maar vooral het in deze tijd, hoe zou je het nu zeggen? Welke woorden gebruik je dan? Misschien dat het dan nu wat wat pijnlijker of wat wat wat meer prikkend is dan uh toen. Maar ik ja,

Fleur

Ja, ja. Babs, zou je het volgende fragment uit de Slag van Khartoum willen voordragen?

Babs

Ja, dit komt uit de mond van Ibrahim.

Een staakt het vuren werd afgekondigd, waardoor mensen weer even hoop kregen. Het zou precies om 6.00u ingaan, maar de avond viel en de gevechten gingen door. De crisis werd nog groter, ziekenhuizen moesten sluiten omdat er geen toevoer was van medische middelen.

Mensen moesten de hoop op een wapenstilstand opgeven.

Dan zegt Nadia: Saoedi-Arabië en de Verenigde Staten hebben zojuist aangekondigd dat de SAF en de RSF een staakt het vuren zijn overeengekomen. Eindelijk kunnen hulpgoederen weer de stad in gebracht worden en hoeft de bevolking niet langer in blinde paniek te vluchten.

Fleur

Het is gebaseerd op een achttiende-eeuwse tragedie, maar iedereen kent dat gevoel van hoop bij een bericht over vrede, he? Want dat komt er nu aan. Hoe was dat voor jou om dat om te zetten op dat moment?

Babs

Ja, uh nou ja, kijk, die hoop is er nog steeds hè, want hier is nog geen vrede. Gelukkig bij het Leids Ontzet wel. Dit is natuurlijk wat constant gebeurt. Wat we constant om ons heen zien ook. We hebben een staakt het vuren afgekondigd horen worden in Gaza? En wat er dan meteen gebeurt is dat je denkt oké, nu is er een kans, ook voor de bevolking. Ten eerste om op adem te komen, om weer eten te kunnen krijgen. En ja, kijk wat hier heel erg aan raakt is dat, er verandert niks. Alles herhaalt zich steeds maar weer meer. Weer zie je ook, de Verenigde Staten is weer een van de spelers, we zitten nog steeds in dat ja dat machtstoneel zeg maar. Het is een patroon dat zich herhaalt.

Fleur

Dat laat je met deze hertaling ook echt heel goed zien. Dat het dus eigenlijk iets is wat steeds opnieuw gebeurt. Het is niet van de zestiende eeuw, het is van alle tijden.

Babs

Ja. En natuurlijk is er veel meer technologie bij betrokken. Verderop in het stuk heb ik het ook over dat, soms komt de oorlog op Facebook live, op Instagram. Er worden daar berichten gedeeld, er worden daar beelden getoond van Hé, wij hebben het paleis hebben we ingenomen, We hebben de belangrijkste gebouwen van de stad ingenomen. Dus dat is natuurlijk uh anders qua technologie, maar voor de mensen zelf gebeurt er niet veel. Je zit in een oorlog, je kan geen kant op, je wordt nog steeds uitgehongerd. En dat is het verdrietige en ja, wat zij eigenlijk ook wel heel duidelijk maakt, de economische achtergrond ervan. Dat zie je hier ook weer uh in terugkomen. Uhm.

Fleur

Imre, heeft Van Merken ook ingezet op hoop? Het loopt daar natuurlijk wel goed af bij het beleg van Leiden maar.

Imre

Zeker ik vind het een hoop een centraal thema is in dat stuk. Vanaf het eerste moment zie je een wanhoop tegenover hoop staan en zie je ook, en dat vind ik ook wel mooi, dat hoop is niet gratis. Voor hoop moet je heel hard werken.

Fleur

Dat zei Femke Halsema ook.

Imre

Femke Halsema had het daar laatst ook over. Ik werd daar enorm door geraakt dat zij dat zij dat zei, van ja, optimisme kan je gewoon hebben, maar hoop moet je hard voor werken en dat zit hier ook in. Je zit die burgemeester van der Werf die houdt tegen alle waarschijnlijkheden de moed erin en blijft maar hoop erin pompen en daar moet ie zijn hele wezen voor gebruiken. En dat overwint uiteindelijk, want ogenschijnlijk gaan ze het hartstikke verliezen. Ik bedoel. De Spaanse troepen staan voor de deur, er is niets meer te eten in de stad. Uh, de wind zit niet mee, dus het water wat de schepen van uh de prins dichterbij moet brengen, dat lukt allemaal niet. En toch hopen, hopen, hopen terwijl hij daar niet een aanleiding voor heeft. Dus dat hoop is wel een centraal thema.

Maar wat ik wel mooi vond aan die hertaling van Babs en dat raakt me ook heel erg. Is dat je ook, we zitten natuurlijk een beetje **in de val van het Amerikaanse Rijk op het moment. Zoals je ooit de val van het Romeinse rijk hebben gehad en dit gaat over de val van het Spaanse Rijk. Dus je ziet, uiteindelijk zit er een koning op een plek die zich als een dictator ontpopt en dan ontstaat er burgeroorlog en ontstaat er gemor en valt uiteindelijk dat rijk en dat, door die analogie dacht ik verrek, dat heeft ook te maken met zo'n imperial overstretch wat je ziet.** Dus je maakt het nog veel actueler voor mij dan dat ik hem in eerste instantie had gezien. Ik had hem wel op emotie maar door hem zo, vond ik ontzettend slim. Maar dan zie je ook het spelletje wat Van Merken speelt, want zij doet feitelijk hetzelfde als zij zegt: niet eigenlijk iets over de maatschappij achttiende-eeuw en ze wil heel erg oproepen tot die oude burgeridealen en je ziet die in opstand.

Fleur

Ja, want leg even de context uit. Want de patriotten, orangisten.

Imre

Haha Zo. Zal ik dat in één zin proberen? Eind achttiende eeuw krijg je een enorme democratiseringsgolf eigenlijk. Mensen willen meer inspraak in het bestuur en dat is bekend geworden als patriotten en Van Merken is een beetje een gematigde patriot. Zij wil wel verandering, maar ze staat niet voor op de barricaden. Maar ze pookt het vuurtje soms wel op met het schrijven wat ze doet. Ze kiest er ook overigens voor ons op sommige momenten heel bewust haar mond te houden. Omdat ze weet, als ik nu ga schrijven, dan ontploft het en dat wil ik niet. Ik wil geen revolutie. Ik wil eigenlijk dat het evolueert en daarin zit ze niet, zeg maar in de hele patriottische koers.

Fleur

Ja, want het ging er echt hard aan toe en mensen over en werden ook echt vermoord.

Imre

Ja, ja. Het is een strijd tussen de orangisten aan de ene kant is die zit aan de kant van de familie van Oranje en de Oranjes die zijn geen koningen en koninginnen op dat moment. Het is goed om te weten nu wel, maar toen niet. Ze waren stadhouders en feitelijk was dat de baas van het leger. Maar daar hadden ze allerlei baantjes bij geharkt en vooral de stadhouder die dan aan de macht is, stadhouder Willem de Vijfde, die een beetje in de overlevering een beetje een flapdrol is geworden. Maar het lukte hem toch om best wel monarchaal de republiek te besturen. En daar bestond enorme weerstand tegen, hetzelfde wat je natuurlijk in Frankrijk ziet gebeuren. Hetzelfde wat je in de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog ziet gebeuren. Dat debat wordt hier ook gevoerd en dat zie je terug in haar stuk. En wat zij doet is, ze zegt: we moeten echt terug naar die oude burgerdeugden. Waar we eerder een koning hebben afgedankt en hebben laten zien: wij als burgers kunnen prima het bestuur op ons nemen en doen dat nog eens veel beter.

Fleur

En dan, je zei het eigenlijk al, ze staat niet voor op de barricaden. In dit beleg zie je ook dat ze laat zien dat de grootmoedigheid van belang is doordat leiders hun eigenbelang ondergeschikt maken aan dat van de gemeenschap. Dus ze wil eigenlijk niet opjatten, maar eigenlijk tot rust en wijsheid oproepen. Bijna, of?

Imre

Dat is wonderlijk. **Het is een combinatie van een hele uitgesprokenheid versus een ik denk een verantwoordelijkheidsgevoel. Dat je de gemeenschap niet op moet jagen en polariseren.** Het is natuurlijk en dat vond ik wel weer interessant nu ik haar werk zat te herlezen voor deze podcast. Dat wat lijkt dit op de tijd waar wij nu in leven. Een enorme polariserende samenleving waar Van Merken de hele tijd weer probeert om juist dat polariserende eruit te halen en te zeggen: maar er is een soort uitweg. Kijk maar. Onze voorouders hebben dat op dezelfde manier gedaan en dat is burgerdeugd. Dat is

de uitweg en **burgerdeugd is een beetje vaag begrip, maar dat is natuurlijk eigenlijk gewoon gezond verstand en mekaar niet naar het leven staan, maar proberen mét elkaar te leven.**

Zij heeft bijvoorbeeld een stuk geschreven over het beleg van Jeruzalem. Je moet er maar aan gaan zitten in de dertiende eeuw. En daar viel me ook zo op dat zij bijvoorbeeld de moslims daarin een hele evenwichtige stem geeft en helemaal niet polariseert in dat stuk. Terwijl mijn aanname was - ja, dat is natuurlijk, dat gaat dan leve de kruisvaarders en weg met de mensen die daar wonen. Helemaal niet. De oplossing is er ook uitwisseling van ideeën, uitwisseling van waarden. En dan ontstaat er een oplossing, een soort catharsis. En dat zit in heel veel van haar stukken.

Fleur

In het beleg staat zelfs:

Geen Nederlander, welk geloof hij ook belijdt
die niet aan haar behoud, zijn goed en leven wijdt.

Dat is het, he? Zij richt zich tot alle Nederlanders.

Babs

En heeft zij niet ook best wel een verschillende stem in haar brieven als in haar stukken, waar een stuk staat toch heel erg, ze laat het gewoon zien hoe dat allemaal samenleeft.

Imre

Ja, er is natuurlijk zoiets als een bescheidenheidstopos, dus je ziet dat ze in haar werk is ze altijd heel bescheiden.

Babs

Ja.

Imre

En in haar brieven vind ik haar...

Babs

Gaat ze lekker los.

Imre

Over haar *Verzameld werk* daar staat er voorin: we geven deze stukjes aan u, terwijl, stukjes? Het zijn tien tragedies. Het zijn geen stukjes, dus ze maakt het iets kleiner om het acceptabel te maken.

Fleur

Ja, je noemt hier nu de *Brieven uit Bijdorp*, de correspondentie van Lucretia van Merken en die is ze pas gaan schrijven toen ze in Bijdorp is gaan wonen in Leiden want.

Imre

Ja, ze hadden een buitenplaats bij Leiden gekocht en het was vooral dat de stad viel ze 's zomers eigenlijk een beetje te zwaar. Dan nog als je de Amsterdamse grachten dampig en zo en dat is, ze werden wat ouder en dat is niet goed voor onze gezondheid. En het leuke is, totdat ze het doen en uiteindelijk definitief naar Leiden verhuizen is er de noodzaak tot correspondentie, want toen ze in Amsterdam woonde liep ze gewoon even aan. Dus nu lezen we hele intieme brieven omdat ze wat verderop woont. Dus dat verhuizen is een zegen voor ons geweest.

Babs

Wat ik heel mooi vind is dat die brieven, dat he, dat is gewoon persoonlijk, dat is wie zij thuis is achter gesloten deuren en als je het hebt over de gematigdheid in haar werk, ja, dat is kunst. Dat zij dus dat op een hele andere manier weet te vertalen, waardoor ze niet oordelend, gekleurd dat neerzet. En dat vind ik juist fantastisch om, Ik heb de brieven niet allemaal gelezen, maar wat ik heb gelezen is dat je gewoon ziet dat ze af en toe ook ja een onaardig mens is of gewoon heel scherp is. Ik geloof graag dat ik zodra ik de deuren dicht doe, dat ik ook niet meer zo heel erg die milde blik heb waar ik vaak mee wordt aangeduid.

Fleur

Ja daar heb ik een leuk citaat ook eruit. Over de patriotten en de orangisten.

Babs

Oke

Fleur

Hadden wij dat ondeugende boeltje van ministers hier, wij zouden ze als kikkers aan een touwtje in de Rijn laten zwemmen. Maar papa lacht om mijn woede en zegt dat ik ze eruit zou halen als ze benauwd begonnen te kijken.

Vind ik ook zoets moois....

Imre

Ja.

Babs

Dat is ook heel mild ja.

Fleur

...want je ziet wel haar woede, maar tegelijkertijd weet haar man ook dat ze zich direct gewonnen zal geven als ze ook maar enigszins op haar medeleven in zullen werken.

Imre

Ja.

Fleur

Laten we ook kijken hoe zij nou eigenlijk gecanoniseerd is of juist niet, want je hebt het er Imre al een beetje over gehad. Want in haar eigen tijd werd Van Merken al de tweede Vondel genoemd, of de Nederlandse Corneille, naar de grote Franse toneeldichter. Haar werk had hoge oplages, vele drukken en opvoeringen. Betje Wolff schreef idolate en idiote brieven aan haar. Daar komen we in de aflevering over haar nog over te spreken. Willem Bilderdijk dweepte met haar. Zelfs Rhijnvis Feith vond haar geweldig. En toch is er geen biografie over haar verschenen. Wat is daar nou misgegaan?

Fleur

Een diepe zucht.

Imre

Daar is de negentiende eeuw overheen gedenderd. Kijk in de negentiende eeuwse Nederlandse canon van literatuur samengesteld en daarin was voor die negentiende-eeuwse mannen was geen plek voor vrouwen in de canon. Dus ze is er heel bewust uitgeschreven, want het is heel raar dat zij daar niet in staat, ook omdat haar invloed, he, je noemt al Bilderdijk dweepte met haar. Kwam bij haar langs en dan schrijft ze een stukje in de brieven van oh, Bilderdijk staat voor de deur, ze heeft er helemaal geen zin in, want ze is niet zo geporteerd van al dat fan-gedrag. Dat hoeft van haar niet zo nodig. Maar dat laat wel haar invloed zien. Die is énorm. Het feit dat ze gecanceld wordt na de patriottische opstand en niet wordt opgevoerd, is omdat ze weten dit is explosief werk. Dat laat ook haar invloed meteen zien. Dus zij past niet in het plaatje wat men in de negentiende eeuw had van de rol van de vrouw, dus het wordt kleiner gemaakt.

Fleur

Ja, zoals bij alle vrouwen in deze podcast eigenlijk. Ja, we zijn de hele tijd de negentiende eeuw aan het wegdrukken.

Babs

Nou ik las in het boek van Lonneke Geerlings, die heeft een biografie geschreven over Rosie Paul, een joodse schrijfster, vertaler trouwens ook. Die is ook jarenlang verzwegen. En ze schrijft al in het begin van de meeste mensen worden vergeten. 99,9% van alle mensen wordt vergeten. Maar als je in de geschiedenisboeken terecht wil komen, dan is het handig dat je, één een man bent, twee wit heteroseksueel bent en bekendstaat het liefst om één ding. Dus bijvoorbeeld de eerste man op de maan, de snelste man op de honderd meter. Ik denk dat dat uh ook hier geldt. Dat dus.

Imre

Zeker.

Babs

Vooral de veelzijdigheid van vrouwen in die tijd. Als je meer deed dan alleen dichten, maar ook wetenschappelijk. Nou uh, dat werkt dan eigenlijk ook tegen ja.

Fleur

Ja, want ze schrijft ook nog Bijbelse eposen.

Babs

Psalmen vertalen.

Fleur

Psalmvertalingen, ja.

Imre

Nou en ik denk ook dat dat patriottische geluid, dat was niet zo gewenst in de negentiende eeuw, we waren teruggegaan naar een monarchie dus er was een enorme conservatieve revolutie overheen gedoken die ook niet zo zaten te wachten op dit verhaal. Als je ziet hoe lang het heeft geduurd voordat überhaupt die patriotten-tijd een plek in onze nationale geschiedenis heeft gekregen,

Fleur

Maar Imre, dan is het toch eigenlijk gek. Want *Het nut der tegenspoeden* past heel erg in de gelovige maatschappij die in de negentiende eeuw natuurlijk heel erg upcoming was. Of coming. Gewoon altijd, wanneer zijn we niet gelovig geweest. Dus in zoverre zou je juist denken dat de negentiende eeuw *Het nut der tegenspoeden* zou omarmen.

Imre

Ja, nee, die hebben het weggezet als *Het nut der regenhoeden*, dat is een bekende anekdote van Nicolaas Beets.

Fleur

Ja, ja hou maar op haha.

Imre

Ja en nee. Ik denk ook wel je moet niet onderschatten dat er vanaf de jaren vijftig vanaf de negentiende eeuw een enorme twijfel aan het geloof ontstaat. En dat komt door het modernisme wat dan opkomt. Moderne wetenschap wordt naast de Bijbel gelegd. Dus er is een enorme ontkerkelijking stiekem al gaande. En in die zin verbaast het me niet dat *Het nut* over het randje valt, wat toch nog wel heel erg in die klassieke christelijke moraalfilosofie zit.

Fleur

Ja. Zullen we daar naartoe gaan? Babs, wil jij het begin voordragen van *Het nut der tegenspoeden*?

Babs

Ja.

Ik zing een lied, de woorden kwamen vanzelf,
Want wie zoveel pijn doorstond als ik
Moet spreken over het Nut der Tegenspoeden
Ik draag het op aan allen die zwaar lijden.
Beste lotgenoten, in de strijd voor een beter leven
Zing ik dit lied om de pijn te verzachten
Om de strijd aan te gaan met de duistere gedachten
Die je hoofd kunnen bevolken.

Fleur

Van Merken die laat hier meteen zien dat ze als ervaringsdeskundige spreekt. Kan dat een deel van het toenmalige succes van dit gedicht geweest zijn?

Imre

Ja, het is uit persoonlijke ervaring geschreven. Zij is een aantal jaren nadat haar vader overleed, haar moeder overleed, ze zorgde voor haar zus die overleed en dan is ze zelf nog heel erg ziek. In die periode ontstaat dit gedicht.

Babs

Het lijkt me zo enorm hoopvol. Dan moet je toch enorm veerkrachtig zijn. Om juist dan.

Imre

Ja, dat je dan zegt van we keren het om.

Babs

Ja.

Imre

En ik denk dat het ook is door om zich heen te kijken. En die achttiende-eeuw is een maatschappij waar dood gewoon overal om je heen is hè. Kindersterfte is heel gewoon. Vrouwen die in het kraambed sterven is heel gewoon. Een van de meest, doodsoorzaken dan hè. Dus er is dood overal om je heen. En omdat het dan toch zegt van ja maar daar kunnen we iets tegenover stellen. En dat is eigenlijk de kracht van van de geest.

Fleur

Ja ja, ook ziekte. Het gaat ook over haar eigen ziekte.

Imre

Dus daar roeit ze heel dapper tegen in. En dat raakt een snaar, want het is onmiddellijk een hit. Ik vind het ook nog steeds eigenlijk zelf ook herkenbaar, zelfs in onze tijd.

Babs

Jaja, ik wou zeggen, het is heel actueel, als je ziet hoeveel van die soort empowerment-bewegingen het woord positief voor dingen zetten, juist in crisistijd. Dit wil je horen denk ik.

Imre

Het is ook je weigeren om je in die slachtofferrol te laten drukken.

Fleur

Maar wel omdat het Gods bedoeling is. Dat dan weer wel.

Babs

Ja, maar eigenlijk zegt ze ook: niets is ons beloofd.

Fleur

Ja.

Babs

Dat probeer ik ook altijd te zeggen als alles fout gaat, weet je wel. Het is ook helemaal niet beloofd dat dat goed moet gaan. Dus je kan beter maar ook vrede mee sluiten. En dat is iets. Ja, ik denk dan dat kan je nog steeds veel breder trekken, welk geloof er ook in jou huist. Maar ja, tuurlijk.

Imre

Ja.

Fleur

Ja. Nou daarom wil ik graag ruimte maken voor een langer stuk uit *Het nut*. Babs, the floor is yours.

Babs

Ja. ik moet heel even zeggen, ze heeft het eigenlijk over gierigheid. Dus hun is de mensen die zo gierig zijn.

Hun gulzigheid leidde ertoe dat hele wouden sneuvelden
voor de productie van veevoer.
Ze bouwden een immer groeiende bio-industrie en slachthuizen
Zodat men zich kon volvreten aan een overdaad van gebraad
In all-you-can-eatrestaurants, in parken en op gazons vol barbecues.
De mens ontwikkelde zich van dierenvriend tot dierenmoordenaar
Werd steeds ijdel, opende kledingfabrieken en naaiateliers
Waar arbeiders onder erbarmelijke omstandigheden ploeterden
Zodat de rijkere kunnen pronken en flaneren.
Maar al deze zucht naar meer en meer
Deze gierigheid, ijdelheid, gulzigheid

Leide enkel tot meer ongelijkheid in de wereld
Tot meer ziekte, dood en chaos.
Maar troost je, wij zijn vergankelijke wezens,
We hebben tenslotte een houdbaarheidsdatum.
Allemaal worden we ouder en daarbij horen kwalen
Daar kan geen botox, facelift of medicijn tegen op.
Je hart stopt op een dag, dat is zeker
Dus laten we onze tijdelijkheid omhelzen
Onze rimpels ons laten sieren, onze ouderdom vieren.
En hoe lastig het leven kan zijn, hoezeer we soms zullen lijden
Bedenk het is in een vloek en een zucht voorbij.

Fleur

Prachtig.

Babs

Ja, het is troostrijk.

Imre

Dit is zo goed getroffen. Wat zij eigenlijk doet. Ik vind het ja, omarm dat tijdelijk leven. Ik vind het heel fijn hoe je de actualiteit daar ingeschoven hebt door de debatten die wij nu voeren daar naar voren te halen. En dat, ja ik herken dat heel erg uit het gedicht, ik denk dat het daarom ook raakt. Helemaal als het zo direct wordt in de woorden van Babs. Dan merk je van ja, dit is iets wat iedereen zich wel even nou rekenschap van kan nemen.

Fleur

Ja. Imre, zou je het origineel even willen voordragen? Of in ieder geval een klein stukje daarvan zodat we een indruk krijgen?

Imre

Sints woeste Gulzigheid, sints brassende Overdaad,
Die zich aan duizende gerechten naauw' verzaad,
Het mensdrom, dat zy veinsde op 't vriendelykst' te onthaalen,
Den dood deed drinken uit haar volgeschonken schaaLEN;
Sints Weelde zich met vleesch tot barstens had gemest,
De stallen overviel, gelyk een runderpest,
en zo verder

Fleur

Het word ook maatschappij kritiek bij.

Babs

Ja zeker.

Imre

Nou bijna, het is maatschappijkritiek haha

Fleur

Ja sorry, het wordt maatschappijkritiek.

Babs

Nou ik was heel blij dat ik hier mijn maatschappijkritiek in kon verwerken want ik denk gewoon echt dat we hier af en toe bezig zijn met een strijd tegen sterfelijkheid. Dat alles jong moet blijven. Dat we zo moeten strijden tegen het niet alleen het ouder worden, het ouder zijn, het ouder mogen zijn bijna. Hè? Ik denk soms van als je nu rimpelig erbij loopt, dan is het je eigen schuld. Zo wordt er gedaan. Het is je eigen schuld wat je daar laat gebeuren. Ik vind dat heel erg en ik vind ook dat er meer ruimte moet komen. Kijk, ik ben vooral ontzettend voor individuele vrijheid. Als je dat wil, moet je dat doen. Maar er is een tendens en ik denk vooral voor jonge mensen is dat gewoon heel gevaarlijk. Er wordt een beeld getoond van hoe eh hoe fantastisch je dat allemaal tegen kan gaan.

Fleur

Ja.

Imre

Je zit in het seizoen waar je bent en in plaats van dat je mensen heel terug verlangen naar een ander seizoen, een eerder seizoen. Geniet nou van het seizoen waar je in zit en in de uniciteit van dat en dat zit heel erg in, ook in haar gedicht. En dat herken ik heel erg in de woorden van van Babs, ja.

Babs

Nou ja. En dat ze eigenlijk gewoon laat zien dat al het materiële, die materiële wensen en zo, ondergeschikt moeten zijn aan een volledig mens kunnen zijn, dat als hoogste goed. Zij zegt, macht, geld, goede gezondheid. Het zijn geen gegevens, maar wat je wel hebt is jezelf eigenlijk en ook als het ziek is als het zelf ziek is, hoef je ook nog steeds niet bij de pakken neer te zitten. En wat ik er ook wel heel erg uithaal is dat er is je niks beloofd. Ik heb heel vaak die zin in mijn hoofd, weet je wel. Er is niks beloofd. Het is niet... je krijgt het niet mee. Dat het allemaal mooi en vitaal en jong en rijk en...

Fleur

Ja. Ik ben nog wel benieuwd wat we zouden kunnen doen om Van Merken de plek te geven die ze verdient.

Imre

Nou, ik vind sowieso dat ze op een van die bordjes in de schouwburg moet. Gewoon in de zaal. Ik vind echt eh, we hebben dat in 2021 al geprobeerd. Toen was het haar 300ste sterfdag, maar toen kreeg ik ITA niet zo ver. Maar ik vind echt.

Fleur

We gaan het opnieuw proberen.

Imre

Ja, ik dacht.

Babs

Maar misschien moet daar gewoon ook een prijs aan, de Van Merken Toneelprijs, want ik vind dat er veel... Ja, sowieso zitten er te weinig vrouwennamen aan prijzen. Ja, ik denk ook binnen haar waarden... Wat is er mooier dan de Van Merken Toneelprijs, een jaarlijkse prijsuitreiking?

Fleur

Dan kan de Amsterdamse Schouwburg die kan dat financieren om het goed te maken.

Babs

Zeker, ja.

Imre

Ja nou die hebben wel wat goed te maken.

Babs

En misschien. Ja ja, standbeeld natuurlijk, maar daar wordt natuurlijk ook al heel lang over gesteggeld, maar ehm.

Fleur

Nou eigenlijk vind ik toch ook gewoon dat er een park moet komen wat naar haar vernoemd is. We hebben ook het Vondelpark.

Babs

Precies.

Fleur

Dus in Leiden moet er een Van Merken Park zijn.

Babs

Het Van der Werff Park in Leiden kan misschien?

Imre

Kan omgedoopt worden.

Fleur

Oh, hahaha dat is een goed idee. Nou, ik hoor het al, wij gaan eens met de stadsbestuurders praten.

Babs

En ook gewoon echt het werk veel meer opnemen in lesmateriaal. Uhm. Ik denk dat het verhaal van verzwegen vrouwen van de achttiende eeuw, maar ook van de zeventiende eeuw, de negentiende eeuw, hè. Ik geef af en toe lezingen over deze vergeten vrouwen, dat moeten we gewoon blijven aankaarten.

Imre

Ja, het is heel goed als een nieuwe generatie niet het gevoel altijd heeft dat ze door dat glazen plafond moeten, maar dat dat al geslecht is door je voorgangers. Dus als je weet ik sta op schouders van vrouwen die dit eerder gedaan hebben, dus dat is.

Babs

Dat is zo belangrijk. Dat is zo belangrijk Ik denk dat ook altijd.

Imre

Dat is zo belangrijk en dat we dat ook dat gewoon alom tegenwoordig moeten zijn. Dat je gewoon weet uh. Weet je, als ik schrijver ben, sta ik in de traditie van Van Merken.

Fleur

Dat was er toen wel he. De Lannoy wilde ook echt een tragedieschrijver zijn, maar daar komen we nog over te spreken ook in de uitzending over haar. Maar zij wilde echt een tragedieschrijver zijn omdat zij zo'n grote Lucretia van Merken wilde zijn.

Babs

Dat hebben we dus zo hard nodig. Ik bedoel. Ik denk wel eens wat als ik, als jij als meisje, had gehoord over Van Merken, Anna-Maria Schurman, over Nele Marie, over Truus Oversteegen, over Corrie Tendeloo, Elisabeth Samson. Nou ja, gewoon al die namen die je onthouden zijn eigenlijk. Weet je, ik bedoel, ik ontdek ze nu.

Imre

Ja.

Babs

En ze doen wat. We hebben gewoon een tekort, in ieder geval onze jeugd gehad aan vrouwelijke voorbeelden. Ik had dat wel willen weten allemaal. Ik denk wel dat ik dan. Ja, wat zal ik zeggen dat ik dan rijker was opgegroeid. En misschien wel eerder had schrijver durven worden. Of he gewoon ja.

Fleur

Nou, ik ga afsluiten. Ik zou met Lucretia van Merken willen zeggen beste luisteraar, vergeet niet dat er een groot onderscheid is tussen actief leven of op een molenwiek ronddraaien. Van Merken was een auteur die streed voor vrijheid, gelijkheid en menselijkheid. Ze zou zo in onze tijd kunnen stappen en net als de meesten van ons verafschuwde ze iedere vorm van onderdrukking en onrechtvaardigheid. En dat is terug te lezen in haar werk. Een deel van dat werk vind je hertaald door Babs Gons op www.fixdit.nu. Dank Babs voor het hertalen en voor je bijdrage aan deze podcast.

Babs

Graag gedaan

Fleur

En dank Imre voor het delen van al je passie en al je kennis.

Imre

Graag gedaan!

Fleur

Wie benieuwd is naar de vrouwen die voor Van Merken schreven, zoals Verwers en Questiers, kan onze bonustracks online beluisteren voor extra achtergrond en leuke feitjes. En volgende aflevering hoort u meer over Juliana de Lannoy. Iets jonger dan Van Merken. Al snel zou zij vermaard worden met haar onverbiddelijke feminisme. Was zij de Mary Wollstonecraft van Nederland? Dat hoor je volgende keer.